

Právní analýza úpravy trestného činu neoznámení trestného činu v novém trestním zákoníku s ohledem na její soulad s mezinárodními úmluvami¹

(nové souvislosti trestného činu obchodování s lidmi dle § 168 nového trestního zákoníku)

ÚVOD:

1. ledna 2010 vstoupí v účinnost zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Tato rekodifikační norma přináší pochopitelně řadu novinek i po věcné stránce. Jednou z těchto změn je i nové posuzování trestného činu obchodování s lidmi dle § 168 nového trestního zákoníku (srov. § 232a dosavadního trestního zákona), a to v tom smyslu, že tento trestný čin je nově zařazen mezi trestné činy, jejichž nepřekážení je trestné jako trestný čin nepřekážení trestného činu dle § 367 nového trestního zákoníku (doposud § 167 dosavadního trestního zákona) a jejichž neoznámení je trestné jako trestný čin neoznámení trestného činu dle § 368 nového trestního zákoníku (doposud § 168 dosavadního trestního zákona).

NOVÝ TRESTNÍ ZÁKONÍK:

Ustanovení § 367 nového trestního zákoníku (nepřekážení trestného činu) zní:

„(1) Kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin ... obchodování s lidmi (§ 168)... a spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta; stanoví-li tento zákon na některý z těchto trestných činů trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším.

(2) Kdo spáchá čin uvedený v odstavci 1, není trestný, nemohl-li trestný čin překazit bez značných nesnází nebo aniž by sebe nebo osobu blízkou uvedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání...

(3) Překazit trestný čin lze i jeho včasným oznámením státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu; voják může místo toho učinit oznámení nadřízenému.“

Ustanovení § 368 nového trestního zákoníku (neoznámení trestného činu) pak zní:

(1) Kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný spáchal trestný čin ... obchodování s lidmi (§ 168), ... a takový trestný čin neoznámí bez odkladu státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu nebo místo toho, jde-li o vojáka, nadřízenému, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta; stanoví-li tento zákon na některý z těchto trestných činů trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším.

(2) Kdo spáchá čin uvedený v odstavci 1, není trestný, nemohl-li oznámení učinit, aniž by sebe nebo osobu blízkou uvedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání.

(3) Oznamovací povinnost podle odstavce 1 nemá advokát nebo jeho zaměstnanec, který se dozví o spáchání trestného činu v souvislosti s výkonem advokacie nebo právní praxe. Oznamovací povinnost nemá také duchovní registrované církve a náboženské společnosti s oprávněním k výkonu zvláštních práv, dozví-li se o spáchání trestného činu v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo v souvislosti s výkonem práva obdobného zpovědnímu tajemství.

Důvodová zpráva k novému trestnímu zákoníku uvádí:

„U skutkových podstat nepřekážení trestného činu (§ 364)² a neoznámení trestného činu (§ 365) osnova novým způsobem vymezuje trestné činy, na které se trestní odpovědnost za trestné činy nepřekážení nebo neoznámení vztahuje. V tomto směru bylo vycházeno nejenom ze závažnosti

¹ Autorem je Mgr. Pavel Čížinský, právník Poradny pro občanství/Občanská a lidská práva, zpracováno na zakázku organizace La Strada Česká republika, o.p.s. (kontaktní osoba Petra Kutálková, petrak@strada.cz)

² Číslování paragrafů v důvodové zprávě odpovídá návrhu, který byl zaslán do Poslanecké sněmovny. V Poslanecké sněmovně byly do zákona vloženy další ustanovení, čímž došlo k přečíslování jednotlivých ustanovení zákona.

vyjmenovaných trestných činů, ale bylo přihlíženo i k jejich povaze a zájmu společnosti na tom, aby určité trestné činy byly překaženy nebo oznámeny...

...Beze změny osnova přebrala i ustanovení, podle kterého oznamovací povinnost nemá advokát nebo jeho zaměstnanec (rozšířeno i na další zaměstnance – nejen advokátního koncipienta) nebo duchovní registrované církve nebo náboženské společnosti za podmínek stanovených v odstavci 3 § 365.“

Z výše uvedeného lze dovést, že pro zařazení konkrétních trestných činů do skutkových podstat trestného činu nepřekažení a neoznámení trestného činu byla směřovatná především výše trestní sazby a pak úvaha autorů zákona.

Není známo, že by toto ustanovení bylo podrobena diskusi při projednávání v Poslanecké sněmovně či v Senátu Parlamentu České republiky.

ZPŘÍSNĚNÍ OPROTI SOUČASNOSTI:

Zejména u trestného činu neoznámení trestného činu dle § 368 nového trestního zákoníku došlo oproti předchozí úpravě k citelnému zosílení trestní represe. Dosud jsou § 168 dosavadního trestního zákona obsaženy – z trestných činů vyskytujících se v praxi orgánů činných v trestním řízení – pouze trestné činy padělání a pozměňování peněz dle § 140, účasti na zločinném spolčení dle § 163a, obecného ohrožení podle § 179, , týrání svěřené osoby podle § 215 a vraždy dle § 219 dosavadního trestního zákona. Tento výčet byl přitom celkem konstantní od roku 1961, tedy ani před rokem 1989 neukládal československý stát (ačkoli byl často kritizován za nadužívání trestního práva) oznamovací povinnost u většího počtu trestných činů.

Nyní do ustanovení § 368 nového trestního zákoníku mají přibýt např. neoznámení trestného činu těžkého ublížení na zdraví (§ 145), zbavení osobní svobody (§ 170), brání rukojmí (§ 174), zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193), týrání svěřené osoby (§ 198), neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (§ 234), ohrožení utajované informace (§ 317), přijetí úplatku (§ 331) a podplacení (§ 332). Zejména oznamovací povinnost týkající se úplatkářství (a to bez vymezení závažnosti činu) může být v praxi velmi přísná³. Toto zpřísnění je ještě závažnější vzhledem k tomu, že v ustanovení § 13 nového trestního zákoníku, který definuje trestný čin, již absentuje tzv. materiální znak trestného činu, tedy kritérium společenské nebezpečnosti, která musí být vyšší než nepatrná.

PRAKTICKÉ PROBLÉMY SPOJENÉ S NOVOU PRÁVNÍ ÚPRAVOU

Zařazení trestného činu obchodování s lidmi do skutkové podstaty trestného činu neoznámení trestného činu dle § 368 nového trestního zákoníku může vést k následujícím rizikům:

- riziko kriminalizace humanitárních a jiných nevládních organizací, které poskytují pomoc obětem obchodování s lidmi (nejedná se pouze o specializované nevládní organizace typu La Strada či Rozkoš bez rizika, nýbrž i o řadu dalších organizací poskytujících sociálněprávní poradenství cizincům, azylové ubytovny, různá nízkoprahová centra atd.
- riziko kriminalizace samotných obětí. Oznamovací povinnost se totiž může vztahovat i na samotné oběti tohoto trestného činu, komentář Šámal/Púry/Rizman, Trestní zákon, díl II. 6.vydání, 2004, str. 1022 až 1026 se k otázce, zda-li trestně odpovědná může být i oběť trestného činu, nevyjadřuje, z čehož lze dovést, že trestní stíhání oběti (tedy pokud tato oběť je již mimo přímé nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání) je představitelné.

Tato kriminalizace je v rozporu s

- účelností trestní represe a se zásadou ekonomie trestní represe - trestní právo má být pro soudce ale i pro zákonodárce „ultima ratio“, tedy až poslední možností jak dosahovat

³ Tato kriminalizace může paralyzovat práci organizací zaměřených na potírání korupce např. Transparency International.

zákonem stanovených cílů, jsou-li ostatní metody vyloučeny; v České republice je tomu právě naopak, neboť

- zatím vůbec nefunguje občanskoprávní vymáhání nároků z pracovněprávních vztahů, které naplňují znaky skutkové podstaty trestného činu obchodu s lidmi – toto platí zejména pro pracovní vykořisťování,
- nefunguje ani veřejnoprávní kontrolní mechanismy v oblasti správního práva (inspektoráty práce a úřady práce)
- nefunguje ani trestní represe proti pachatelům obchodování s lidmi, kdy počet pravomocných trestních rozsudků odsuzujících pachatele je dosud velmi nízký a žádný z nich se zatím netýká pracovního vykořisťování

Za této situace je tedy zcela nepřiměřené zavádět trestní represe i proti těm, kteří toto jednání, které ostatně soudní praxe ještě vůbec nedefinovala, neoznámí.

- realitou moderní společnosti, kdy na jedné straně trestní právo garantuje beztrestnost advokátům a jejich zaměstnancům a na druhé straně ignoruje, že jsou zde zavedené nevládní organizace poskytující zranitelným skupinám stejný typ služeb jako advokáti, ovšem těm beztrestnost garantována není

ROZPOR S MEZINÁRODNĚPRÁVNÍMI ZÁVAZKY ČESKÉ REPUBLIKY V OBLASTI LIDSKÝCH PRÁV:

Kriminalizaci neoznámení trestného činu je nutno považovat též za rozpornou s některými normami práva Evropských společenství, kterými je Česká republika vázána, a to v oblasti lidských práv. Jedná se zejména o

- Rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení, které ukládá členským státům určité standardy zacházení s oběťmi v trestním řízení a zakotvuje i určitou roli pro tzv. „subjekty pro pomoc obětem“
- Směrnici Rady č. 2004/81/ES z 29. dubna 2004 týkající se vydávání povolení k pobytu občanům třetích zemí, kteří se stali oběťmi obchodování s lidmi nebo kteří se stali objekty převaděčství a spolupracují s příslušnými orgány ..

Rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení⁴ přikazuje členským státům respektovat určité standardy zacházení s oběťmi v trestním řízení a mj. je zde zakotvena též role „subjektu pro pomoc obětem“, který je definován jako „nevládní subjekt legálně usazený v členském státě, jenž bezplatně a za vhodných podmínek pomáhá obětem trestných činů, a doplňuje tak činnost státu v této oblasti“ (čl. 1 písm. b) Rámcového rozhodnutí). Články 13 a 14 tohoto Rámcového rozhodnutí pak stanoví:

Článek 13

Specializované služby a subjekty pro pomoc obětem

1. V rámci řízení podporuje každý členský stát zapojení služeb pro pomoc obětem pověřených organizací úvodního přijetí obětí a následné podpory a pomoci obětem, buď poskytováním speciálně vyškolených osob v rámci svých veřejných služeb, nebo formou uznání a financování subjektů pro pomoc obětem.

2. Každý členský stát podporuje součinnost uvedených osob či subjektů pro pomoc obětem v rámci řízení, zejména při:

- a) poskytování informací obětem;
- b) pomoci obětem podle jejich bezprostředních potřeb;
- c) doprovázení obětí, je-li to nezbytné a možné, v průběhu trestního řízení;
- d) pomoci poskytované obětem na jejich žádost po skončení trestního řízení.

⁴ Text tohoto rámcového rozhodnutí lze najít na

http://www.bkb.cz/files/uploaded/UserFiles/File/A_Rovozhodnut5.3.2001_d.doc

Článek 14

Školení osob, které se podílejí na řízení nebo mají jiné kontakty s oběťmi

1. Každý členský stát podporuje prostřednictvím svých veřejných služeb nebo financováním subjektů pro pomoc obětem podněty umožňující osobám, které se podílejí na řízení nebo mají jiné kontakty s oběťmi, získat odpovídající školení zvláště zaměřené na potřeby nejvíce ohrožených skupin.
2. Odstavec 1 se vztahuje zejména na policejní úředníky a právníky.

Z článku 13 Rámcového rozhodnutí lze dovodit, že každý členský stát má podporovat subjekty pro pomoc obětem při jejich pomoci obětem „podle jejich bezprostředních potřeb“, tj. podle bezprostředních potřeb obětí. Z tohoto lze dovodit, že subjekty pro pomoc obětem by neměly být povinny pouze sloužit účelům trestního stíhání, a za tímto účelem svázány oznamovací povinnostmi, nýbrž že by jim měla být poskytnuta určitá autonomie pro jejich práci, tak aby mohly na bezprostřední potřeby klientů reagovat.

Rámcové rozhodnutí přitom vychází každopádně z toho, že určité postavení subjektů pro pomoc obětem a určité záruky pro jejich činnost jsou součástí práv klientů těchto subjektů či jiných uživatelů jejich služeb, tedy často i součástí práv právě obětí trestných činů.

Nelze nezmínit **Směrnici Rady č. 2004/81/ES z 29.dubna 2004 týkající se vydávání povolení k pobytu občanům třetích zemí, kteří se stali oběťmi obchodování s lidmi nebo kteří se stali objekty převaděčství a spolupracují s příslušnými orgány**⁵. Čl. 6 této Směrnice zakládá právo pro cizince, kteří jsou oběťmi obchodování s lidmi, na určitou lhůtu na rozmyšlenou, zda budou s orgány činnými v trestním řízení spolupracovat. Pro ty cizince, kteří se rozhodnou na stíhání pachatelů obchodování s lidmi spolupracovat a kteří z tohoto titulu získají povolení k pobytu, pak čl. 12 stanoví právo na účast v programech určených pro obětí obchodu s lidmi, přičemž tyto programy mohou být poskytovány též nevládními organizacemi.

Z práva obětí obchodování s lidmi na lhůtu na rozmyšlenou lze dovodit, že taková oběť se může rozmyslet, zda-li s orgány činnými v trestním řízení spolupracovat bude či nebude. Z tohoto práva tedy implicitně vyplývá též právo oběti nespolupracovat, tj. i neoznamovat spáchané trestné činy. Bylo by tudíž porušením tohoto práva, pokud by i oběť trestného činu byla povinna oznámit jeho spáchání, pokud již unikla přímému nebezpečí ze strany pachatele.

EVROPSKÁ ÚMLUVA PROTI OBCHODU S LIDSKÝMI BYTOSTMI

Počátkem roku 2008 vstoupila v účinnost nová Úmluva Rady Evropy, a to Úmluva proti obchodu s lidskými bytostmi (Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings, podepsána ve Varšavě dne 16.5.2005, ETS 197)⁶ Tuto úmluvu sice Česká republika zatím nepodepsala, nicméně lze očekávat, že tak v budoucnu učiní, a lze považovat tuto úmluvu za určitý evropský standard.

Z hlediska otázky, zda-li je oznamovací povinnost nevládních organizací dle nového trestného činu neoznámení trestného činu v rozporu či v souladu s touto směrnicí, lze poukázat na následující ustanovení úmluvy:

- čl. 5/6 úmluvy stanoví, že preventivní opatření v oblasti obchodu s lidmi musí zahrnovat, „tam, kde je to vhodné“, i nevládní organizace, jiné důležité organizace a jiné prvky občanské společnosti, které se zasazují proti obchodu s lidmi a ochranu či podporu obětí.

⁵ Neoficiální překlad směrnice lze najít na:

[http://isap.vlada.cz/Kopie/revize.nsf/0b13bbb6e0c063d9c1256dc7002e1b5c/b9f2a1f20bffc0a9c12572760036174e/\\$FILE/32004L0081.pdf](http://isap.vlada.cz/Kopie/revize.nsf/0b13bbb6e0c063d9c1256dc7002e1b5c/b9f2a1f20bffc0a9c12572760036174e/$FILE/32004L0081.pdf)

⁶ <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=197&CM=8&DF=05/10/2009&CL=ENG>

- čl. 10 stanoví, že při identifikaci obětí musí státní úřady spolupracovat s pomocnými organizacemi (support organisations), tak aby při proceduře identifikace obětí byla náležitě vzata v potaz situace žen a dětí, a dále že každá smluvní strana má provést takové legislativní a jiná opatření za účelem identifikace obětí, je-li to vhodné, za spolupráce ... s pomocnými organizacemi,
- čl. 12 odst. 5 týkající se podpory obětí stanoví, že každá smluvní strana musí přijmout opatření, kde je to vhodné a za podmínek stanovených vnitrostátním právem, za účelem spolupráce s nevládními organizacemi, jinými důležitými organizacemi a jinými prvky občanské společnosti, které věnují podporu obětí.
- Čl. 35 zní: „Každá smluvní strana musí povzbuzovat státní orgány a veřejné činitele, aby spolupracovali s nevládními organizacemi, jinými relevantními organizacemi a těmi prvky občanské společnosti za účelem vybudování strategických partnerství s cíle dosažení účelu této úmluvy.

Z výše uvedeného vyplývá, že Úmluva Rady Evropy klade velký důraz na spolupráci s nevládními organizacemi a že z ní činí přímo povinnost signatářských států. Přínos nevládních organizací pak spočívá právě v jiných metodách práce, tedy v metodách, které orgány činné v trestním řízení logicky nemohou poskytnout. Tento přínos by pak byl logicky znemožněn, pokud by nevládní organizace byly pod sankcí trestního práva povinny oznamovat každý případ trestného činu obchodování s lidmi, o kterém se dozvědí, a to i proti vůli svých klientů anebo v rozporu jinými zájmy anebo útečkovými strategiemi svých klientů a klientek.

DALŠÍ MEZINÁRODNÍ SMLOUVY TÝKAJÍCÍ SE OBCHODOVÁNÍ S LIDMI

Pro Českou republiku historicky nejstarší je **Úmluva o otroctví** ze dne 25. září 1926 (vyhlášená ve Sbírce zákonů pod č. 165/1930 Sb.).

Tato Úmluva stanoví poměrně obecně, že *„Vysoké smluvní strany se zavazují, každá pokud jde o území, postavená pod její svrchovanost, pravomoc, ochranu, suverenitu nebo poručnictví, pokud ještě neučinily nutných opatření:*

a) zabraňovati a potlačovati obchod otroky;

b) usilovati o postupné a co nejrychlejší úplné potlačení otroctví ve všech jeho podobách.“ (čl. 2 Úmluvy).

V čl. 6 pak Úmluva říká, že *„Ony Vysoké smluvní strany, jejichž dosavadní právní řád neobsahuje dostatečných ustanovení pro trestání porušení zákonů a zařízení, vydaných k tomu cíli, aby bylo dosaženo účelů této Úmluvy, se zavazují učiniti nutná opatření, aby na tato porušení byly uvaleny přísné tresty.“*

Tento závazek České republiky korespondoval s ustanovením § 95 trestního zákona o zločinech, přečinech a přestupcích (č. 117/1852 ř.z.) o zločinu veřejného násilí spočívajícího v nakládání s člověkem jako s otrokem⁷. Standardně byl jinak tento závazek proveden trestným činem zbavení osobní svobody (dle § 230 trestního zákona z roku 1950 a dle § 232 trestního zákona z roku 1961).

⁷ „Poněvadž se v republice Československé ani otroctví ani vykonávání moci nějaké k němu se vztahující nepřipouští, a každý otrok tu chvíli se stane svobodným, kdy vstoupí na československé území nebo i jen na československou loď, a tak i v cizozemsku svobody své nabývá tou chvílí, v které se jakýmkoliv důvodem jako otrok některému občanu Československé republiky postoupí, dopustí se vzhledem k tomu zločinu veřejného násilí každý, kdo otroku na něho převedenému v užívání osobní svobody jeho překáží, anebo jej v tuzemsku nebo v cizozemsku zase dále za otroka na někoho převede, jakož i každý lodní kapitán, kterýž i jen převoz jednoho nebo více otroků převezme, nebo otroku na loď československou příšlému svobody osobní tím nabytý užívati překáží nebo jinými překážeti nechává, a potrestán bude těžkým žalářem od jednoho až do pěti let.

Kdyby však kapitán lodi československé nebo jiný československý poddaný obchod otroky opětovně provozoval, prodloužen bude trest těžkého žaláře do deseti let, za okolností zvláště přitěžujících až do dvaceti let.“

Z Úmluvy o otroctví každopádně nikterak nevyplývá, že by státy musely osobám pod svou jurisdikcí uložit oznamovací povinnost ohledně obchodování s lidmi.

Poměrně známá je **Úmluva OSN o potlačování obchodu s lidmi a využívání prostitute druhých osob** z 2.12. 1949, která vstoupila v platnost 25.7. 1951, a ke které přistoupila Československá republika dne 14.3.1958 (nebyla vyhlášena ve sbírce zákonů)⁸. Tato Úmluva, o které se hovoří zejména se zřetelem k jejímu vypovězení za účelem možnosti regulace prostituce, se – co do svého obsahu – týká výhradně sexuálního zneužívání a vykořisťování, ale nelze v ní najít žádné limity, kterými by byly státy při trestně právním stíhání kuplířství vázány (spíše naopak jsou signatářské státy k trestní represi proti prostituci v poměrně široké míře povinny). Úmluva má určité humanitární klauzule vztahující se ovšem především k obětem prostituce, které jsou cizinkami (čl. 17 až 20 Úmluvy).

V žádném případě nestanoví povinnost osob oznamovat trestný čin obchodování s lidmi.

Rovněž **Úmluva Mezinárodní organizace práce č. 29 o nucené nebo povinné práci** (č. 29/1930; publikovaná v Československu pod č. 506/1990 Sb.) neobsahuje žádnou konkretizaci trestněprávní roviny prosazování odstraňování nucené nebo povinné práce; Úmluva se v praxi zabývá spíše definováním nepřijatelné nucené či povinné práce. Čl. 25 Úmluvy pouze stanoví, že *„nezákonné vymáhání nucené nebo povinné práce bude podléhat trestu jako trestný čin a každý členský stát ratifikující tuto úmluvu bude povinen přesvědčit se, že tresty uložené zákonem jsou skutečně účinné a že jsou důsledně ukládány.“*. Ani z této formulace tak nelze dovodit, že by státy měly pod sankcí trestního práva uložit svým občanům povinnost oznamovat případy obchodování s lidmi.

Pro zařazení trestného činu obchodování s lidmi dle § 232a v roce 2004 bylo rozhodující **Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 19. července 2002 o boji proti obchodování s lidmi** (2002/629/SVV)⁹. Toto rozhodnutí opět ukládá členským státům Evropské unie povinnost trestně stíhat obchodování s lidmi, přičemž největší důraz je kladen na obchodování s dětmi. Ve prospěch obětí obchodu s lidmi stanoví čl. 7 s názvem *Ochrana obětí a pomoc obětem* následující:

1. Členské státy zajistí, aby vyšetřování ani stíhání trestných činů, na které se vztahuje toto rámcové rozhodnutí, nezáviselo na výpovědi ani trestním oznámení vzneseném osobou, na níž byl trestný čin spáchán, a to přinejmenším v případech, na které se vztahuje čl. 6 odst. 1 písmeno a).
2. Děti, které jsou oběťmi trestných činů uvedených v článku 1, je třeba považovat za obzvláště zranitelné oběti podle čl. 2 odst. 2, čl. 8 odst. 4 a čl. 14 odst. 1 rámcového rozhodnutí Rady 2001/220/SVV ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení [13].
3. Je-li obětí dítě, přijme každý členský stát veškerá možná opatření k zajištění vhodné pomoci pro jeho rodinu. Každý členský stát zejména v případech, kdy je to vhodné a možné, uplatní ve vztahu k příslušné rodině článek 4 rámcového rozhodnutí 2001/220/SVV.

Z výše uvedeného lze konstatovat, že v čl. 7 odst. 1 Rámcové rozhodnutí tedy výslovně požaduje, aby obchodování s lidmi bylo stíháno jako trestný čin nezávisle na trestním oznámení oběti. Ani zde se nevyskytuje žádný příkaz státům ohledně oznamovací povinnosti.

⁸ Text Úmluvy je dostupný v angličtině např. na str. <http://action.web.ca/home/catw/attach/1949Conv.doc>

⁹ Text tohoto rozhodnutí lze najít na

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32002F0629:CS:HTML>